

29. *Leptodon Smithii* (DICKS.) MOHR. — Marocco centr.; Azrou, in cedretis Atlantis Medii, alt. ca 1700 m.

30. *Isothecium filescens* (BRID.) MÖNK. (= *Eurhynchium striatulum* (SPRUCE) BR. EUR.) — Marocco centr.; Taza in rup. calc. Atlantis Medii, supra pag. Chiker, alt. ca 900 m.

31. *Camptothecium sericeum* (L.) KINDB. (= *Homalothecium sericeum* (L.) BR. EUR. — Marocco merid.; in decliv. mont. Toubkal supra pag. Arround in Atlante Majore occid., solo porphyr., alt. ca 300 m.

32. *Brachythecium populeum* (HEDW.) BR. EUR. — Marocco cent.; Azrou, in cedretis Atlantis Medii, solo humoso, alt. ca 1700 m.

Magyarországnak egy új gyomnövénye.

Über ein neues Unkraut in Ungarn.

Irta: }
Von: } Dr. Degen Árpád (Budapest).

A háborút követő inséges évek, amidőn a vetések és vetemények tisztaságáról nem lehetett a szokott módon gondoskodni, amidőn különösen a kerti pázsitok ápolása és utánpótlása maradt el és szaporította azokat a növénytakarótól megfosztott helyeket, amelyek különösen kedveznek idegen jövevényeknek, a szokottnál is több alkalmat nyújtottak az idegen gyomok megtelepülésének. A főváros begyepesített területein is sok hézagot láttunk akkor, amelyekre bevándorolhattak a rendesen csak a külvárosok szélén és elhagyatott területein található gyomok, mint p. o. az *Amarantus deflexus* L., amelyet akkor még a Kossuth Lajos-tér is meg lehetett találni, vagy az *Euphorbia maculata* L. s a *Crepis capillaris* (L.) WALLR., amelyek kertem kiveszett pázsítja helyét foglalták el s azóta is mind eltűntek.

Ilyen, a rendes pázsítjától megfosztott helyen az üllői-úti Iparművészeti Múzeum kis előkertjében vettem észre 1930 június hó vége felé először a *Galinsoga hispida* (DC. Prodr. V 1836. 677 pro var. *G. parviflorae*) Hieron. in Engler's Bot. Jahrb. 28. 1901:617,*) nevű, nálunk eddigelé ismeretlen gyomot, amelyet néhány nappal később, június hó 30-án, a svábhegyi szanatórium virágágyai körül is megtaláltam. VÉGH GYULA úr, az Iparművészeti Múzeum igazgatója, megengedte, hogy a Múzeum előkertjét alaposan kigyomláljuk s ily módon jutottunk abba a helyzetbe,

*) *Galinsoga quadriradiata* Ruiz et Pav. ssp. *hispida* Thell.

A synonymákra vonatkozólag l. Thellung in Allg. Bot. Zeit. 1915. 1. és Dr. Müller Das Franzosenkraut, Arb. d. Deutsch. Landw. Ges. H. 272 című, 1914-ben megjelent monografiáját.

hogy ezt a növényt a Flora Exsiccata Hungarica részére is meggyűjthessük.

Valószínű, hogy ez a gyom akkor már hazánk több helyén befészkelte magát s csak a véletlen hozta magával, hogy éppen fővárosunk gyepes területein került először szemünk elé. A megfigyeléseknek ez a véletlensége az, amely szinte lehetetlenné teszi, hogy ilyen idegen gyomok megtelepülését és terjedését nyomon kövessük. Hiszen közeli rokonánál, a *G. parviflorá*-nál is, amelynél az Oesterr. Botan. Zeitschrift szerkesztősége 1889-ben elterjedésének teljes képét óhajtotta a „Chronik der Pflanzenwanderung“ című cikksorozatban megadni, előfordulásának megállapítása attól függött, hogy az illető helyen véletlenül megfordult-e botanikus, aki ráismert. Budán való előfordulásának első megállapítását is annak a véletlennek köszönhetette, hogy KERNER ANTAL 1858-ban, amidőn még a budai polytechnikum tanára volt, séta közben rá ismert egy idegen növényben, amelyet a Bomba-térre kiállított oleandereserje vödrében vett észre.

Még első magyarországi előfordulását is BOLLA JÁNOS, a kitűnő pozsonyi botanikus állapította meg 1856-ban, holott valószínű, hogy ez a növény akkor már országunk több helyén megtelepedett. A *G. parviflora* későbben Budapesten és környékén nagyon elterjedt, a var. *parceglandulosa* Thell. mirigyszőrös alakját is sikerült megtalálnom 1924 október hó 4-én a Tisza Kálmán-téri légszeszgyár udvarán. De országunk sok más helyén, főleg a kerti és kapás művelés alatt álló területeken terjedt el s ezeken főképp azért, mert magja, úgy mint egy sereg más gyomé is, csak a talaj felszínén csírázik s ha mélyebb rétegbe kerül, itt évekig tétlenül elheverhet addig, amíg ismét a felszínre kerül; a talaj felkapálása tehát elhatalmasodását elősegíti, éppen úgy, mint p. o. a vadrepceét.

A *Galinsoga hispida* éppen úgy, mint a *G. parviflora* Dél-Amerika szülöttje, hazája Peru, Chile, Venezuela, Columbia, Közép-Amerika, innen elterjedt Mexicoba és az Északamerikai Egyesült-Államok déli részeibe. Európában tudtommal először Scheitungen mellett Breslau közelében találták 1878-ban, későbbén Németország több helyén, újabban Páris környékén is.

Nem lehetetlen, hogy hozzánk fűmaggal vagy kerti virágmaggal került, ahogyan a *G. parviflorá*-ról kiderült, hogy Tirolba *Aster*-maggal hurcolták be. De lehetséges az is, hogy könnyű bóbítás termését a szél viszi tovább.

A vetőmaggal való terjedése ellen szól az a körülmény, hogy hosszú magvizsgálati gyakorlatunk alatt még eddig sohasem sikerült vetőmagban *Galinsoga*-magot találnunk.

Valószínű, hogy országunkban ez is el fog terjedni. Európa több helyén a *G. parviflorá*-val együtt találták; az Iparművészeti Múzeum előkertjében is evvel együtt volt; valami nagyobb kárt azonban épp oly kevéssé fog okozni, mint testvérfaja egy és egy

negyedszázados európai terjeszkedése során, mindketten a gyomok térparaziták csoportjába tartoznak, amelyek csak annyiban ártalmasak, hogy más növény elől elvonják a helyet és a táplálékot.

Der Verfasser weist nach, dass in Ungarn ausser der stark verbreiteten *Galinsoga perviflora*, in neuerer Zeit auch *G. hispida* (DC.) Hieron. erschienen ist, die er zuerst am 27 Juni 1930 im Vorgarten des Kunstgewerbemuseums auf der Üllöer Strasse, also im Weichbilde der Hauptstadt, einige Tage später aber auch in den Blumenbeeten des Sanatoriums auf dem Schwabenberg entdeckt hat. In Ungarn kommt auch die drüsige Varietät von *G. parviflora* (var. *parceglandulosa* Thell.) vor, die der Verf. auf dem Hofe der budapester Gasfabrik auf dem Tisza Kálmán-tér am 4 Okt. 1924 gesammelt hat.

Was die Art u. Weise der Verbreitung dieser zwei *Galinsoga*-Arten betrifft, glaubt der Verf., dass hierbei die Verbreitung durch den Wind oder durch Tiere die Hauptrolle spielen dürfte, da während der ziemlich langen Praxis der ungarischen Samenkontrollstation, *Galinsoga*-Samen noch niemals in Feld- oder Gartensämereien gefunden worden sind.

Apró Közlemények. — Kleinere Mitteilungen.

Catharinaea Haussknechtii a borsodi Bükkben*). A Magyar-Középhegységnek egyik érdekes tagja a borsodi Bükk, úgy növényzete, mint állatvilága és geológiája alapján. Idáig csak HAZSLINSZKY F., ZÓLYOMI B. és BOROS Á. közölt onnan néhány mohát, ez év szeptemberében azonban a Garadna völgyében egy nagy ritkaságra, a *Catharinaea Haussknechtii*-re is sikerült rábukkannom.

A *Catharinaea Haussknechtii*-t TH. HERZOG „Geographie der Moose“ című munkájában a holarktikus növények közé sorozza, vagyis a tropikus vidéktől északra elterjedt mohok közé. Általános elterjedése: Észak-, Közép-, Kelet-Európa, Kaukázus vidéke, Sziberia, Mandzsuria, Japán és Észak-Amerika. Európából — Oroszország kivételével — sokáig csak hazánkban volt ismeretes, később az Alpések több helyén is megtalálták. Európában legelőször Eperjes mellett találta HAZSLINSZKY ugyanabban az évben, melyben HAUSSKNECHT gyűjtötte Lenkorán-nál (Aszerbeidzsán). Legnyugatibb előfordulása Bern mellett van (Schwarz-Wasserschluht) 1200 m. magasban. Északi elterjedésének határa kb. az északi szé-

*) Berichtet über die Entdeckung d. *Catharinaea Haussknechtii* im Garadna-Tal (Bükk-Gebirge),

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [Ungarische Botanische Blätter](#)

Jahr/Year: 1932

Band/Volume: [31](#)

Autor(en)/Author(s): Árpád Degen

Artikel/Article: [Über ein neues Unkraut in Ungarn 146-148](#)